

Azərbaycan Respublikası
Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi

Firudin bəy Köçəri adına
Respublika Uşaq Kitabxanası

Mir Cəlal

İki rəssam

Uşaqgəncnəşr
Bakı-1947

Mir Cəlal
1908-1978

Az. f. 209.8.860

Mir Cəlal

İki rəssam

Məzmunu Nizaminin
"İsgəndərnamə"
poemasından alınmışdır

Azərbaycan Milli
Kitabxanası

Azərbaycan LKGI MK
Uşaq və Gənclər Ədəbiyyatı Nəşriyyatı
Bakı - 1947

Orta yaşlı usaqlar üçün

Isgəndərin hüzurunda vəzirlər, alimlər, şairlər, sənətkarlar əyləşmişdilər. Hünərdən və sənətdən söhbət gedirdi. Kimi Xorasan xanəndəsinin səsinə, kimi İraq çalğıçısının bəstəsini, kimi ərəb dilindəki fəsaahəti tərifləyirdi. Rum rəssamı ilə Çin rəssamı arasında mübahisə düşdü. Bunların heç biri üstünlüyü əldən vermək istəmədi.

Sözdə hünərdən dəm vurmaq asandır, ancaq ağıllı adamlar buna inanmazlar. Həqiqi hünər sahibləri heç vaxt özlərini tərifləməzlər, hünərlərini öz əməlləri ilə isbat edərlər. Rəssamlar da bu yolu tutdular. Onlar yarışmalı oldular. Hərəsi gözəl bir lövhə çəkməli idi. Bu mənzərələr onların hünərini göstərəcək və kimin üstün olduğuna hökm verəcəkdi.

Belə yerdə, hökmdar qarşısında işləmək nə qədər çətinidir. Dünyanın bütün sənət və hünər sahiblərinə qiymət verənlər buradadır. Burada qalib olmaq nə böyük səadət, basılmaq isə nə ağır müsibətdir! Rəssamların hər ikisi intizar və həyəcanla işə başladı.

Onlar bir-birindən xəbərsiz işləməli idilər. Elə işlə-

məli idilər ki, nə bu, onun fikrindən istifadə etsin, nə də o, bunun niyyətini bilsin.

Şahın əmri ilə rəssamları işıqlı, böyük və bəzəkli bir otaqda əyləşdirdilər, aradan qalın və ağır pərdə saldı. Rəssamların hər ikisi mənzərə çəkməyə başladı. Hər ikisi var qüvvəsi ilə çalışdı, qələminin qüdrətini işə saldı. Hər iki sənətkar işini tamamladıqdan sonra tamaşaçılar hazır oldular.

Tamaşaya gələnlərin hamısının üzündə sevinc və maraq vardı, rəssamların qəlbi isə intizarla döyünürdü: "Görəsən necə olacaq? Kimin bəxti güləcək, kiminki ağlayacaq?"

Otağın ortasında asılan pərdəni qaldırdılar. Hər iki rəssamın işi hamını heyran qoydu. Hər iki rəssamın mənzərəsi gözəl, mənalı və qiymətli idi. Hamı əsərlərə əhsən dedi. Adamları heyran qoyan başqa məsələ idi. Cəmaət ona heyran idi ki, bir-birindən xəbərsiz olan iki rəssam tamamilə bir-birinin eyni olan lövhələr çəkmişdi. Rum rəssamı nə çəkmişdisə, Çin rəssamı da onu çəkmişdi. Rum rəssamının şəkli nə boyda idisə, Çin rəssamının rəsmi də o boyda idi. Rum rəssamının şəkli nə rəngdə idisə, Çin rəssamının şəkli də elə idi. Müxtəsər ki, rəssamlar ayrı-ayrı adamlar idilər. Onlar zövq, hünər, xasiyyət və bilikdə də bir-birlərindən tamam uzaq adam idilər. Lakin çəkdikləri şəkil eyni idi, bir-birindən seçilmirdi. Hamı bu hadisəyə heyran qaldı və heç kəs inanmaq istəmədi:

– Bu ola bilməz!

– Möcüzədir!
– Burada bir sirr var!

Rəssamlar isə böyük hünər göstərmiş qəhrəman kimi məğrur-məğrur dayanmışdılar. Doğrudan da, bu işdə sirr var idi. Rum rəssamı özü bu sirrə heyran qalsa da, deməyə bir sözü yox idi. Padşahın əmri ilə otağın ortasından təkrar pərdə saldılar. Həmişə sirləri örtən pərdə bu dəfə sirin açılmasına kömək etdi.

Pərdə salınan kimi Çin rəssamının şəkli küləyə uğrayan çıraq kimi söndü, şəkli əvəzinə şumal divar göründü. Ancaq pərdə Rum rəssamının çəkdiyi şəklə təfəvüt etmədi. Pərdəni təkrar qaldırdılar. Şəkillərin hər ikisi eyni gözəlliklə parladi.

Adamlar yaxına gəlib işin həqiqətini yoxladılar. Gözəl mənzərəni çəkən rumlu idi. Çinli rəssam divara sadəcə seyyəl¹ vermiş, onu güzgüyə döndərmişdi. Pərdə qalxan kimi rumlunun çəkdiyi şəkil həmin divarda əks olunurmuş.

Adamlar çinlini töhmətləndirmək istədilər:

– Bu, nə işdir?

– Sənətdir!

– Sənət rumludur ki, gözəl şəkil çəkmişdir.

– Divarı güzgüyə döndərmək, sənət aynası etmək bəs nədir?

Dünyada hünər güzgüsü² ilə məşhur olan İsgəndər sənət aynasını da sənət əsəri kimi bəyəndi. O, çinli rəssamın hünərinə də qiymət verdi:

– O da sənətdir!

Hər iki sənətkarın hünərinə əhsən dedilər.

Rumlunun mənzərə, çinlinin isə seyyəl ustası olduğunu hamı təsdiq etdi.

¹ Seyyəl vermək – bəzəmək.

² İsgəndərin hünər güzgüsü – əfsanələrə görə, özünü İskandar icad etmişdir. O zamankı müharibələrdən birində aynada əks olunmuş günaş işığından istifadə edilmişdir.

Bir-birini məğlub etmək istəyən sənətkarlar dost oldular. Onlar bir-birinə və hünərə ehtiram bəslədilər. Öz əsərlərini bir-birinə göstərməyi, dostun xeyrixah sözünü eşitməyi lazım gördülər. Yarış tamaşasına gələnlər dağılıb getsə də, rəssamlardakı hünər meyli getmədi. Əksinə, daha da alovlandı. Onlar ömürlərinin hər saatını fürsət və qənimət bildilər. Əsər yaratmaq eşqlə yaşadılar.

Rum rəssamı Çin rəssamını evinə qonaq çağırmışdı. Onun gözəl, səfəli, bağçalı bir həyətə vardı. Nahar süfrəsi yığıldandan sonra rumlu, qonağını həyətə gəzməyə çıxardı. Quşlar səss-səss verib, sanki qonağı salamlayırdılar. Qonaq cənnətə düşmüş kimi heyran və şad idi. Həyətin başında gözəl bir hovuz var idi. Göz yaşu kimi dumduru bulaq çağlayırdı. Bu mənzərəni görəndə qonağın atəşi alovlandı. Kövsər¹ suyundan içmək, yənisini söndürmək istədi. Fincanı əlinə alıb hovuzda tərəf yeridi ki, su götürsün. Ev sahibi kənardan durub bu hadisəyə sakitcə və maraqla tamaşa edirdi. Qonaq fincanı suya vuranda fincan çilikçilik olub yerə töküldü. Qonaq diksindi, özünü itirdi. Yerindəcə donub qaldı. Fincan daşa dəymişdi. Sən demə bu hovuz, çağlayan su – hamısı rəssam tərəfindən çəkilmiş mənzərə imiş. Bu elə gözəl yaradılmış idi ki, həqiqətdən seçilmirdi. Qonaq bunu duya bilmədiyinə utandı, rumlu rəssam isə öz hünərindən fərəhlənib güldü. Çinli rəssam ürəyində dedi: “Eybi yoxdur, bunun əvəzini çıxaram”.

– Sənin məharətinə sözüm yoxdur. Bu hovuz mənzərəsi mənim çox xoşuma gəlir. Bunun tamaşasından doya bilmirəm. Adam istəyir, yeməsin-içməsin bu sənət abidəsinə tamaşa etsin.

Rumlu rəssam qonaqpərarlılıq göstərdi:

– Mənim ev-əşiyim sizə peşqəşdir. İstədiyiniz zaman buyura bilərsiniz.

¹ Dini əfsanələrə görə cənnətdə olan bulağın adıdır.

O, həmkarına v  dostuna olan ehtiramını göstərmək istəyirdi. H y tini, evini sənətkara layiq səliqəyə saldı. Baharın açılan vaxtı idi. G l b lb l ,  i k  i yi çağırdı. Rəssam a aqlardan qaf sl r asmi dı. Buradakı quşlar səs-səsə verib gözəllik, həyat, bahar nəğməsi oxuyurdular. Başqa bir tərəfdə, sular çağlayır, g ll r ətrafa ətir s pirdi. Rumlu rəssam yalnız  z sənəti ilə yox,  z s liq si ilə də yoldaşını valeh etmək niyyətində idi. Çox çəkmədi, vaxt oldu,  ziz qonaq yenə gəlib çıxdı. Ev sahibi onu  z ota-ğında qarşıladı. Onlar  irin- irin söhbətə məşğul oldular.

Keçmişdən, indidən, gələcəkdən danışdılar. Ev sahibinin saf ürək kimi təmiz süfrəsi, səxavətli  l kimi açıldı. Dünyanın  ziz v  ləzzətli xörəkləri, ətirli meyvələri, k s rli  arablar bir-birini əvəz etdi. Dostlar yem lid n yedil r, i m lid n i dil r,   k r dedilər.

– Yox, mən bu hovuzda bir neçə gün tamaşa etməliyəm.

Rumlu rəssam yarı dı  yoldaşının əsərə valeh oldu-ğunu görüb sevindi. Güman etdi ki, çinli onun sənətindən öyrənmək fikrindədir:

–  st diyiniz qədər baxa bilərsiniz!

– Lap yaxından baxacağam!

– Lap yaxından da baxa bilərsiniz.

 inli rəssam, doğrudan da, bir neçə gün həmin həyət-də, hovuzun yanında g r nd . Rumlu rəssamın balaca qızı adəti üzrə quşlar kimi tezdən durar, kəpənəklər kimi kollar arasında g z rdi. O, hər gün balaca s b ti g l ilə doldurub karvanların qabağına qa ardı. Tacirlər balaca qızın gətirdiyi g l  g y d  g t r rdil r.

Günün birində rumlu rəssam səhər yerindən təzəcə qalmışdı. Qızı onu çağırdı:

– Ata, bir həyətə  ıx! Qəribə bir hal ba  vermişdir.

- Nə olub?
- Bu nə işdir, bunu kim öldürüb?
- Nə danışarsan, qız?

Ata tələsik özünü eşiyə atdı. Həyatda gözünə gözələnilməz və təəccüblü mənzərə sataşdı. Diqqətlə baxanda hovuzun kənarında uzanmış bir it ölüsü gördü.

Qız atasına, atası qızına baxdı. Onların simasında heyrət oxunurdu.

- Bu nədir?
- Bu nə işdir?
- Kimin işidir?
- Havaxt olub?..

Əlində gül qabı, heyran dayanmış qızın vəziyyəti rumluya, çinlinin hovuzdan su götürmək istədiyi günü xatırlatdı. Ürəyindən keçdi ki: "bu işdə dostumun əli var. Axı o, hovuzla çox baxır. Ondan savay buraya gedib-gələn kimdir?" Elə bil rumluya dedilər:

- Yaxına get! Diqqət elə!

Rumlu rəssam hovuzla yaxın getdi, lap yaxınlaşanda heyrətindən yerində dondu. O heç vaxt güman etməzdi.

"Kələyə-kələk" ilə cavab verən çinli rəssamın hünəri onu heyran qoydu. Sən demə, bu it də hovuz kimi şəkil idi, çinli rəssamın daş üzərində çəkdiyi bir rəsm idi. Rəssamı fikir götürdü:

"Mən həvəs və min zəhmətlə çəkdiyim mənzərə ötənləri dayandırır, buraya çağırırdı, hamının diqqətini cəlb edir, baxanları susuzladır, atəşlilərin ürəyinə sərnilik verirdi. İndi isə bu şəkil mənim həyatimin bütün gözəlliklərini, mənim sənətimin, zəhmətimin gözəl məhsulu olan hovuzla heç döndərir, ətrafa üfunət yayır, görənləri

Arif 2008.50

buradan uzaqlaşdırır, gələnləri qaçırdır. Hərif nə yaman iş işləmişdir.”

Rumlu rəssam bu əhvalatı açıb ağartmadı. Dinməz-söyləməz çinlinin yanına gəlib üzr istədi:

– Daş qayaya rast gəlib,– dedi, – hünərlər tən olanda hər ikisinin qüvvəti birləşər. Bir-birinə tay olan pəhlivanların heç biri basılmaz. Mən böyük zəhmətlə çəkdiyim hovuz mənzərəsi ilə fəxr edirdim. Səni o sənətdə aciz bilirdim. Ancaq indi yaxın etdim ki, hər ikimizin qələmindəki qüdrət bir mənbənin-sənətə olan eşqin qüdrətidir. Mən sənin qələminin qüdrətinə heyran qalıb təslim olur, hünərinə hörmət bəsləyirəm. Çinli razılıq etdi:

– Mən də sənin hünərinə hörmət bəsləyirəm.

Qarşılıqlı hörmət və məhəbbət hər iki rəssamın sənətinə daha da rəvnəq, qələminə daha da şöhrət verdi.

МИР ДЖАЛАЛ
ДВА ХУДОЖНИКА
(на азербайджанском языке)

Издательство Детской и Юношеской Литературы
ЦК ЛКСМ Азербайджана
Баку – 1947

Редактор: С.Мəmmədov
Рəssам: К.Кəzimov
Технический редактор: Л.Рəзəyev

Çapa imzalanmış 9 (IX-47)
Sifariş 653.
Nəşriyyat № 110. Tiraj 10000

Azərbaycan SSR NC yanında Poliqrafiya
va Nəşriyyat işləri İdarəsi. Azpoliqraftrestin
“Qızıl Şərq” matbaası, Bakı,
Həzi Aslanov küç. 80

Azf-298850

Bərpa nəşr

Buraxılışa məsul: Aslan Cəfərov
Şəhla Qəmbərova
Redaktorlar: Zəhira Dadaşova
Səkinə Səmədova
Dizayn: Vəfa Ağamirzəyeva
Ellada Səfəraliyeva

Çapa imzalanmışdır: 20.06.2017

Format: 60x84 1/8

Həcmi: 1.5 c.v.

Sifariş 14

Tiraj: 500

*Təkrar çap zamanı ilk nəşrin
kitab göstəriciləri olduğu kimi saxlanılmışdır*

Bakı-2017

"BƏNƏŞƏR" - A